

КОММУНИСТ

АЗЕРБАЙДЖАН К(Б)П МК вә БК ОРГАНЫ

№ 122 (7304) | 19 июн чәршәнбә 1946-чы ил | Гиймәти 20 гәпик

Минкәчевир

Күр, дағлары овраг, гаялары чапараг өлкәмизин сәһраларыны, дүзләрини долашыр вә нәһайәт Хәзәр дәнизи илә бирләшир. Су, тәбиәтин ән бөйүк гүввәләриндән биридир. Вахтилә инсанлар суюя гаршысында о гәдәр ачиз галмышдылар ки, «сел кәлир», яхүд «чай дашыр» сөzlәри ән дәһшәтли бир ифадә олмушду.

Будур Боздаг, Күрүн һәр ики тәрәфиндә әзәмәтлә башыны галдырмышдыр. Анчаг Күр, Боздағын бу булутларда даянан башына һеч көз учу белә бахмаяраг сакит, лал ахышлә ахыб кедир. Боздағын әтәйиндән ахан Күр, бөйүк бир дағ гарталынын габағындан горху вә һөрмәтлә сүзүлүб кечән ачиз, күнаһсыз көйәрчинләрә бәһзәйир. Анчаг бу бәһзәйиш алдадычыдыр. Бу ачиз вә күнаһсыз көйәрчин гарталы өз гаршысында дыз чөкмәйә мәчбур әтмишдир. Мин илләр бундан габаг Күрүн һәр ики саһилиндән узаныб кедән Боздаг бөйүк вә көз етишмәз бир дағ силсиләси олмушдур. Анчаг һиләкәр Күр чайы бу дағын үрәйини овмуш вә ортасындан өзүнә йол тапараг Боздагы ики һиссәйә айырмышдыр.

Яйыл исти айларындан башлаяраг та баһарын илк айларына гәдәр Күр өз мәчрасы дахилиндә бүтүн әтрафа сүлһ элән әдәрәк сакитчә ахыр. Гоншуларла һеч бир давасы йохдур. Анчаг баһарын илк айларында бүтүн тәбиәт кими Күр чайы да айбылр. Дағлардан, чөлләрдән алдығы гүввәтлә шишир вә өз мәчрасына сығыр. Әтрафилә муһарибәйә башлайыр.

Күр дашыр. Бу дашынын гаршысында дәмр ирадәли инсан гүввәти даяймәсә Күр халгын миллионларла әмәйини өз кейфинә гурбан әдә биләр. Анчаг бүтүн сәйләрә, әһтиятлара бахмаяраг Күр өз ишини көрә билир. Бүтүн саһил бою гыздырма миллион әмәлә кәтирән көлмәчләр, ахмәзләр яраныр, бир чох әкин ерләри бу Күр атын чоланы олур вә Күр, суварма

мәнбәи олмагдан башга бир мәрәз вә тәһлүкә мәнбәи олараг да танылыр.

Минкәчевирдә апарылан бөйүк гурулушун мәгсәди Күрүн чиловуну йығышдырмаг вә ондакы түкәнмәз гүввәти социализм гурулушу хейринә сәрф әтмәкдир. Минкәчевир гурулушу Күрүн дашмағына сон гоячәг вә Азербайджанда гыздырманын көкүнү көсәчәкдир. Минкәчевир гурулушу бу вахта гәдәр инсан әли дәймәмиш, инсан әмәйи сәрф олунмамыш алты йүз мин һектар ери суварыб мәһсулдар әлчәкдир. Нәһайәт Минкәчевир гурулушу Азербайджанын бүтүн сәнәсинә гүввәт верә билән, Азербайджанын бир чох еринә ишыг верә билән бир elektrik станциясы ярадачагдыр.

Ени Сталин бешиллийинин нәһәнк гурулушларындан бири олан Минкәчевир Азербайджаны тарихдә мисли көрүнмәмиш бир инкишафла ирәли апарыр.

Күрүн һәр ики саһилиндә узаныб кәлән Боздағын алтмыш километрдән узун бир бою вардыр. Мәгсәд нәдир? Мәгсәд одур ки, Күрү Боздағын арасында сыхышдырыб габағыны көсмәк вә бунун үчүн дә Боздагдан бир тәблси су амбары кими истифадә әтмәк. Әкәр, беләдирсә, нә үчүн алтмыш километрдән узун бир мөсәфә бою бу бөйүк гурулуш башга ердә йох, Минкәчевирдә апарылыр. Кичик Минкәчевир кәндиний үзәринә дүшән бу бөйүк шәрәфә сәбәб нәдир?

Биз әлә бир тәпәнин башындайыг ки, бүтүн гурулуш бизә овуч ичи гәдәр айдын көрүнүр. Минкәчевир гурулушунун рәис муавини мүнәндис Поладзадә бу суалы вердикдән сонра бизим үзүмүзә бахыб күлүмсүнүр. Биз, көз ишләдикчә узанан дағларла, Күрүн ики саһили илә узаныб кедән мөһтәшәм Самух мөшәләринә вә нәһайәт бир янда гаралан кичик Минкәчевирә бахыб дүшүкүрүк ки, һәгигәтән бу гурулуш бизим шәрәф ишимиздир.

Поладзадә өз суалыны белә изаһ әтди: — Чүнкү, Минкәчевир янында Боздағын ики тәрәфи бир-биринә о гәдәр яхынашыр ки, арадан сәдд чәкиб Күрүн габағыны багламаг имканыны верир. Минкәчевир янында ики Боздағын арасы бир километр ярымдыр. Демәли, Минкәчевир бу ики дағын гапысыны багламаг вә Күрү йығышдырыб бир ердә сахламаг үчүн ән мүнәсиб ердир.

Минкәчевирин, индийә гәдәр кичик бир кәнд олан бу ерин бөйүк тарихи кечмишди вардыр. Азербайжан ССР Элмләр Академиясынын әлми ишчиси Газимов йолдаш Минкәчевирин ики мин иллик яшындан данышыр. Тәхминән ики мин ил әввәл Минкәчевир бөйүк бир мәдәнийәт мәркәзи олмушдур. Гәдим тарих китабларында олуан гейдләрдән башга ерин алтында тапылан тарихи сәнәдләр дә буну сүбүт әдир. О заман Минкәчевир даһа бөйүк бир саһә тәшкил әдирмиш. Мин илләр әрзиндә Күр бир чох дәфә мәчрасыны дәйишәрәк өз ишини көрмүшдур.

Күр кими бөйүк чай өз мәчрасыны яһнәз йүз илләр, мин илләр әрзиндә дәйишә биләр. Амма инди бизим гурулушчулрымыз буну чох аз заман ичәрсиндә әдәчәкләр. Ики Боздағын арасында сәдд чәкмәк үчүн инди дәгигәдә мин беш йүз кубметр су ахыдан Күр бөйүк бир мөһәддир. Гурулуш иши Күрүн мөһәйиән мөсәфәдә көздән итмәсини тәләб әдир. Мүмкүндүр. Лазым олан мөсәфәдән ерин алтына нәһәнк трубадалар гояраг суюн йолуну дәйишдирәчәкләр. Күр бу гәдәр мөсәфә көздән итәчәк вә енә сонра өз мәчрасына текүлчәкдир. Бу арада суюн яратдығы маһәччилик ортадан галхдыгдан сонра иншаатчылар өз ишләрини көрәчәкләр.

Иншаатчыларын көрәчәкләри иш исә дүня миғысында әлми әһәмийәти олан бир тикинтидир. Километр ярым узунлуғунда бир сәдд чәкәрәк 16 миллиард кубметр су тута биләчәк бир Минкәчевир дәнизи яратмаг вә бундан сонра топланан бу суюн истәнилән ерә, истәнилән гәдәр бурахмаг вә бу сәддин янында гурулачаг нәһәнк elektrik станциясыны ишләтмәк

Минкәчевир гурулушунун әсас мәгсәди вә ишидир.

Сүн'и сәдд чәдикдән сонра ики тәрәфдәки Боздагдан тәбиин бир сәдд олараг истифадә әдилчәкдир. Бу бөйүк көл алтмыш километр гәдәр узаначагдыр.

Күр чайынын һәр тәрәфи галын вә бөйүк мөшәликдир. Бу мөшәлик су алтында галарса чүрүйәр вә бу да Күрүн ичәрсиндәки гиймәтли балыгларынын ғырылмасына сәбәб ола биләр. Она көрә дә инди Минкәчевир иншаатчылары бу мөшәни ғырыб арадан көтүрмәклә мөһәддурлар. Бу мөшәни ғырмаг үчүн бүтүн васитәләрдән истифадә әдилир. Һәтта бу мөшәнин ичәрсиндә танклар белә ишләйир.

Биз бу бөйүк тикинтини ғырыш-ғырыш кәздик, кәлчәкдә, дәниз чеврилчәк бу ерләри долашдыгча дөрт-беш ил бундан сонракы бөйүк Минкәчевирин инди бу сәт көзләримизлә көрүс кими сәддүг.

Әлә бир план вармы ки, бизим өлкәмиздә һәгигәтә чеврилмәсин. Бу гурулушда көрдүйүмүз адамлар дәмр ирадәли, парлаг фикирли совет мутәхәссисләри бизә өз ишләриндән данышаркән, әлә бил өз өвладларынын нәчә бөйүк боя-баша чатачағындан данышырдылар. Бу гәдәр мөһәббәт олан ердә иш тәсәввүр әдилмәз бир сүр'әт алыр. Минкәчевир гурулушундакы севки, руһ йүкәслийи вә интизам кәлчәк гәләбәнин рәһнидир.

Кери дөнәркән ени салынан көрпүләрдән, ени гурулан дәмр йолларынын янындан, ени йоллардан кечәркән Минкәчевир яхынлығында гоюн отаран бир ушағын маһнысы һәр заман гулагларымызда сәсләнирди. О, гәдим бир халг баятысы охуторду:

Бу дәрә узун дәрә,
Кетдикчә узун дәрә.
Бурада бир бағ салына,
Яр кәлиб үзүм дәрә.

Доғрудан да Минкәчевир Мил дүзүнү, Ширван, Гарабағ чөлләрини күллү-чичәкли бағларла дөндәрәчәкдир.

Бунлары дүшүндүкчә инсанын гәлби фәвәһлә долур. Һәятымыз нә гәдәр әзиз вә үмидлидир.

САБИТ РӘЙМАН.